

Arkeologiapedagogiikan teemapäivät

ArkeOPEda

Mervi Suhonen

Tampereen arkeologipäivillä esittelin ArkeOPEda-teemapäivien lähes valmiin ohjelman. Esitykseni lopuksi tiedustelin yleisöltä lisää ideoita, mitä teemapäiville olisi syytä ottaa mukaan tai miten niitä voisi kehittää. Jo Saarijärven arkeologipäivillä vuonna 2010 olin kytkenyt yleisötyön laajemmin siihen, miten arkeologia Suomessa voi nyt, mutta tuolloin en julkaissut ajatuksiani artikkelina. Lisäksi käytin aiheesta puheenvuoron suomalais-virolaisessa jatkokoulutusseminaarissa Lammilla maaliskuussa 2011. Kun teemapäivät lokakuussa 2011 toteutuivat, nähtiin, mitä teoreettiset toiveet arkeologien ja yleisön kohtaamisesta merkitsevät käytännössä.

ArkeOPEda-teemapäivistä tuli konkreettisesti totta Helsingissä 14.–15.10.2011. Toteutunut ohjelma on tämän artikkelin liitteenä 1. Järjestäjänä oli poliittisista tai taloudellisista kytkennöistä riippumaton taho, monitieteistä ja iloista tieteen harrastamista kannattava Tieteen Ystävien Seura ry. Teemapäivien keskeiset yhteistyökumppanit olivat Suomen kansallismuseo ja Föreningen för Drama och Teater DOT r.f. Tapahtuman toteutumiseen vaikuttivat merkittävästi myös Suomen Muinaismuistoyhdistys ry., Museovirasto ja ne lukuisat museot ja yhdistykset, jotka kustansivat ArkeOPEdan puhujien osallistumisia päiville.

Olin päivien koordinaattorina alusta alkaen.

Työskentelin ensin yhdessä historian tutkija Eva Ahl-Wariksen kanssa, mutta maaliskuusta 2011 lähtien omatoimisesti. Tässä artikkelissa taustoitin, miten idea teemapäiville syntyi ja millaisia tavoitteita asetettiin. Punnitsen, mitä lopulta saavutettiin ja perustelen, miksi työskentelyä olisi mielestäni syytä jatkaa.

ArkeOPEdan alkuvaiheet

Ajatus arkeologian ja erilaisten yleisöjen kohtaamista käsittelevästä seminaaripäivästä syntyi sattumalta pääsiäisen tienoilla 2010, kun valmisteilla oli apurahahakemus erääseen muinaisjäännösmiljöiden uudenlaista hyödyntämistä tavoitelleeseen kansainväliseen (EU-)hankkeeseen. Hakemusta ei lopulta koskaan edes jätetty, mutta sen oheistuotteena tulin esittäneeksi sähköpostikirjeenvaihdossa Eva Ahl-Wariksen kanssa diasarjan, jossa luetteloin erilaisia, arkeologiaa eri näkökulmista katsovia tahoja ja toivoin keskustelua kasvokkain heidän kanssaan. Mukana olisivat niin arkeologiaan vihkiytyneet harrastajat kuin arkeologiaan penseästi suhtautuvat maanomistajatkin, eritasoisten oppilaitosten opettajia ja oppilaita unohtamatta.

Teemapäivillä ei tuolloin vielä ollut nimeä eikä pedagogiikka-termi tuntunut keskeiseltä. Kun seminaari myöhemmin alkoi hah-

mottua ja saada kaksipäiväisten teemapäivien luonteen, valitsimme kuitenkin sen punaiseksi langaksi pitkän ja kieltämättä jäykän arkeologia+pedagogiikka -sanayhdistelmän. Sen taustalla on ilmiselvästi termi museopedagogiikka. Toiseksi teemapäivien lopullinen nimi ArkeOPEda ei lausuttuna poikkea museoissa käytetystä, puhekielisestä arkeopedasanasta. Se tosin ei ole Suomen museoissa niin yleisesti viljelty kuin toivoisi, koska useimmilla museoilla ole lainkaan arkeologiaan liittyvää pedagogista toimintaa.

Arkeologiapedagogiikka-sanan kanssa sama rakenne on myös sanalla arkistopedagogiikka, jolla ehkä yllättävästi on tiivis kytkös ArkeOPEdaan. Aiheesta nimittäin järjestettiin koulutuspäivä Suomen kansallismuseolla elokuussa 2008 (Att språnga gränser – Rajojen rikkominen. Aikamatkoja ja arkistopedagogiikkaa, lähtökohtana Suomen sodan aika). Tavoitteena oli silloin esitellä, miten arkistoaineistot tarjoavat aineksia elävöitettyyn historiaan. Päivän aikana museo- ja arkistotalan ammattilaiset ja mm. opettajat saivat kokeilla ja pohtia, millaista on olla mukana aikamatkalla tai muussa historiaa hyödyntävässä vuorovaikutteisessa oppimisessä. ArkeOPEdan suunnitteluun osallistui projektimme eri vaiheissa useita samoja henkilöitä, jotka olivat olleet ideoimassa ja toteuttamassa arkistopedagogiikan opetuspäivää. Se oli ollut antoisa kokemus, jota vaille itse valitettavasti jäin.

Kolmas, hyvin keskeinen syy arkeologiapedagogiikka-termin herättämiseen oli FL Eva Ahl-Wariksens väitöskirjatyö, joka vuoden 2010 aikana oli viimeistelyvaiheessa. Väitöskirjassaan, joka tarkastettiin Helsingin yliopiston Euroopan historian oppiaineessa 1.12.2010, Ahl-Waris pohtii, miten Naantalin birgittalaisluostarin paikka on eri aikoina ollut merkityksellinen eri henkilöille ja ryhmille riippuen siitä, millaisessa kulttuurisessa kontekstissa he ovat toimineet. (Ahl-Waris 2010.) Väittelijä oli ollut vuosina 2001–2003 Pyhän Birgitan 700-vuotisjuhlallisuuksien

järjestelysihteeri (Pyhän Birgitan 700-vuotisjuhlatoimikunta Suomessa – Nationalkommittén för den heliga Birgittas 700-årsjubileum i Finland), ja tässä yhteydessä historia ja nykyihmiset olivat kohdanneet monilla ajatuksia ja kysymyksiäkin herättävillä tavoilla. Keskusteluissamme nousi esiin historiebruk-käsitteen laajentaminen esihistoriaan.

Euroopan ja Suomen historiassa merkittävällä Naantalin entisellä luostarikirkolla ja sen ympäristön (vain pieneltä osaltaan tutkituilla) muinaisjäännöksillä on edelleen merkityksiä, jotka kumpuavat menneisyydestä (ks. esim. Naantalin seurakunnan verkkosivut, Naantalin musiikkijuhlat jne.). Samalla tavalla muinaisjäännökset voivat parhaimmillaan olla tärkeitä monelta eri kannalta, mutta edellytyksenä on, että yleisöllä on tietoa niistä ja myönteistä kiinnostusta muinaisuutta (tai varhaishistoriaa) kohtaan.

Näin ollen ArkeOPEda-hankkeen työnjako oli alussa lyhyesti se, että ajatus yleisön ja arkeologian kohtaamisia käsittelevästä seminaarista oli minun, kun taas Eva Ahl-Waris kytki idean laajemmin siihen, miten menneisyyden jäänteitä kuten muinaisjäännöksiä voidaan käyttää nykyaikana identiteettien rakennusaineiksina ja yleissivistykseen. Kolmantena ulottuvuutena mukaan tuli draamapedagogiikka, josta Suomen kansallismuseolla oli jo hyviä kokemuksia mm. arkistopedagogiikkapäivän ansiosta. Yhteistyö DOT rf.:n kanssa oli tuoreessa muistissa, koska draamateatteriyhdistys oli toteuttanut vuonna 2009 näytelmän, jota oli esitetty yhtenä Kansallismuseon Suomen sota 1809 -näytelyn tapahtumista (1809 – Rikssprängning och begynnelse. 200-årsminnet av Finska kriget / Kriget ur individens synvinkel).

Näin ollen oli helppo ehdottaa, että ArkeOPEdaa varten tehtäisiin uusi näytelmä, jonka esityspaikka olisi Kansallismuseo. Lisäksi Kansallismuseolla on oma arkeopedaohjelmansa koululaisille, Päivä arkeologina (En dag som arkeolog), joka päätettiin liittää osaksi Arke-

OPEda-päiviä. Teemapäivien kohdeyleisöksi ajateltiin toki aikuisia, mutta tavallisesti lapsille suunnattu ohjelma päätettiin soveltaa tällä kertaa aikuisyleisölle ja samalla pyytää heiltä palautetta. (Kuva 1.)

Kuva 1. Kaivajia Kansallismuseon sisäpihalla Taiteiden yönä 2011. Kuva: Suomen kansallismuseo/Irene Nurminen.

ArkeOPEdan järjestämiseen saatiin rahoitusta sekä Suomen kulttuurirahastolta (Harry Hendusen rahastolta teemapäivien järjestämiseen) että Svenska Kulturfondenilta (Nylands svenska kulturfondilta aikamatkan toteuttamiseen yhtenä teemapäivien osana). Nämä ja muut rahahakemuksemme olivat pääasiassa Eva Ahl-Wariksen käsialaa ja välttämätön edellytys sille, että teemapäivistä tuli totta.

Ohjelma rakentuu

Pidimme huolta siitä, että alkuperäinen ajatuksemme kaksikielisistä päivistä toteutuisi. Ahl-Wariksen ehdotuksesta kutsuttiin mukaan kaksi kenttäarkeologia Ruotsista: Göran Gruber (Riksentikvarieämbetet, UV Mitt) ja

Åsa M. Larsson (Societas Archaeologica Uppsaliensis SAU). Gruber on julkaissut väitöskirjan erilaisten intressien kohtaamisista ja konflikteista tilanteissa, joissa keskiaikaiset muinaisjäännökset ovat keskellä ihmisten arkiympäristöä ja ne voidaan nähdä sekä resurssina että kehityksen jarruna (Gruber 2010). Historiebruk-käsite on hänelle siis monelta kannalta tuttu. ArkeOPEdan esitelmässään Gruber tosin käsitteli toisenlaista aihetta: tiedottamista ja yleisötyötä pelastuskaivauksilla, joita hän parhaillaan johtaa Motalassa Itä-Göötanmaalla. Åsa M. Larsson on SAU-kenttätöyrytyksen johtaja. Väitöskirjassaan hän on käsitellyt identiteettiproblematiikkaa kivikautisen aineiston pohjalta (Larsson 2009), mutta ArkeOPEdaan hän sai kutsun nimenomaan tiedebloggaajana. Hän on päivittänyt Ting och tankar -blogiaan kevästä 2007 lähtien. Helsingissä hänen esitelmänsä toi esiin sosiaalisen median käytötapoja arkeologisen tiedon välittämisessä ja teemapäivien aikana hän myös kirjoitti blogiinsa poimintoja esitelmistä ja elämyksistään. Kolmas Ruotsista mukaan kutsuttu asiantuntija, Ola W. Jensen, ei valitettavasti päässytkään osallistumaan ArkeOPEdaan. Hän on yksi Riksentikvarieämbetetin ylläpitämän K-blogg -sivuston kirjoittajista (ks. <http://www.k-blogg.se/about/>), jonka erityisala on kulttuuriperinnön suojelun historia.

Suomalaisille arkeopedan asiantuntijoille ei esitetty ArkeOPEdan julkista esitelmäkutsua. Kun helmikuussa 2011 esitimme esitelmäkutsuja tahoille, joilla tiesimme olevan aihepiirin asiantuntemusta, pyrimme kyllä tasa-puolisuuteen ja monipuolisuuteen. Suurin osa kutsun saaneista päättikin lähteä heti mukaan ja ennen kuin arvasimmekaan, ohjelma alkoi täyttyä. Huhtikuun alussa Tampereen Arkeologipäivillä olin vielä varsin tyytyväinen siihen, että puolen vuoden päähän suunniteltu tapahtuma oli jo hyvissä ajoin saanut täsmällisen muotonsa. Mutta myöhemmin, syksyllä kun teemapäivät olivat jo ovella, sain eräiltä kollegoiltani erittäin kriittistä palautetta tästä tavastamme rakentaa seminaariohjelmaa.

Kuvat 2a ja 2b. Tulta tuliporalla Turun museokeskuksen Kuralan kokeiluverstaalla. Kuvat: Markku Ikäheimo.

Myönnänkin nyt, että teimme vakavan virheen, sillä monta potentiaalisesti kiinnostavaa puhujaa ja osallistujaa oli jäänyt äimistyneenä ulkopuolelle. Tämä ongelma ja sen vakavuus eivät paljastuneet itselleni ajoissa eikä ikävä erehdys siten ollut enää paikattavissa.

ArkeOPEdaan pyydettiin sellaisten museoiden edustajia, joissa tiesimme olevan aktiivista arkeologia-aiheista yleisötoimintaa. Luonnollisesti esitimme osallistumiskutsun Suomessa toimiville esihistorian elävöittämisen keskuksille: Saarijärven kivikauden kylälle, Kierikki-keskukselle ja Turun museokeskuksen Kuralan kokeiluverstaalle (kuvat 2a ja 2b). Museoviraston muinaisjäännösten hoitotyö tuntui alusta lähtien luontevalta osalta näitä teemapäiviä, samoin valtakunnalliset Arkeologian päivät, Tampereen museoiden Adoptoi monumentti -toiminta ja Metsähallituksen kulttuuriperinnön inventointityö. Suomen- ja ruotsinkielisen toiminnan rinnalle ha-

luttiin nostaa kolmas kotimainen kieleemme, saame. Nykyaikaisista tavoista välittää tietoa esihistoriasta halusimme esitellä yleisökaiva-ukset, digitaaliset apuneuvot sekä arkeologian harrastajayhdistysten toimintaa.

Yhtenä ulottuvuutena oli esihistoriamatkailu yritystoimintana tai sivuelinkeinona. Erityisteemaksi valikoitui esihistorian kuvittaminen erilaisin kuvakielen ja graafisten esitysten mahdollistamin keinoin. Aivan loppuvaiheessa mukaan tuli vielä näkökulma, joka aluksi oli jäämässä kokonaan pois: keskiajan elävöittäminen. Tähän johtivat omat myönteiset kokemukseni viime kesän keskiaikamarkkinoilta Hämeenlinnasta, missä toisaalta näin myös markkinahumun kritisoinnin aihetta (Leskelä ja Suhonen 2011).

Luova lopputulos

Lopullisessa ohjelmassa oli paljon kutsuttujen puhujien itse esittämiä ideoita, jotka toivotimme pääsääntöisesti tervetulleiksi. Moni joutuu niin sanotusti viran puolesta kiertelemään eri foorumeilla esittelemässä vuodesta toiseen lähes samoja näkökulmia ja toistamaan samoja diojakin, mitä ArkeOPEdaan ei tietenkään toivottu. Jokainen tietää lopulta parhaiten itse ehdottaa, mitkä aihepiirit ovat läheisiä ja sellaisia, että niistä on tuoretta sanottavaa. Ohjelmaan vaikutti jonkin verran toki myös se, että eräät tahot ilmoittivat halukkuudestaan, mutta eivät sitten voineetkaan mm. aikataulusyistä lähettää edustajaansa itse teemapäiville.

Samalla, kun ArkeOPEdan seminaariohjelmaa tehtiin ja aikataulutettiin, pidin itse avoimena mahdollisuuden koota seminaarin ohkeen pienoisenäyttelyitä. Haaveena oli nimenomaan, että näyttelyissä pääsisivät esiin sellaiset tahot, joille ei riittänyt paikkaa tiiviissä esitelmäaikataulussa. Posterinäyttely olikin esillä Tieteiden talolla ja siihen osallistui yli 20 toimijaa (lista liitteenä 2). Ottaen huomioon, että mahdollisuutta tulla mukaan pienoisenäyttelyyn markkinoitiin vain muuta-

mia viikkoja ennen tapahtumaa, osanotto oli runsasta ja innostunutta. Posterinäyttelyssä toteutui jotakin siitä teemapäivien syntyvaiheen visiosta, että päivät kokoavat yhteen hyvin erilaisia toimijoita ammattilaisista harrastajiin.

Näyttelyyn osallistuminen osoittautui hämmästyttävän helpoksi ja kiinnostavaksi työskentelytavaksi useille sellaisille tahoille, jotka eivät muutoin olisi tulleet esille teemapäivillä lainkaan. Esitykset vaihtelivat varta vasten ArkeOPEdaan laadituista postereista kuvakollaaseihin ja julisteisiin. Näyttelykokonaisuus oli omasta mielestäni kaikessa visuaalisessa kirjavuudessaan varsin hieno, vaikka se jouduttiin ripustamaan vasta seminaaripäivänä hyvin pikaisesti ja ilman käsi-kirjoitettua näyttelysuunnitelmaa. Erityisen upea oli Suomen keskiaikaseuran oma pienoisenäyttely esinevitriineineen ja kirjallisuusröykkiöineen, mistä kiitos tämän idean äidille Mari Voipiolle. Kaikki seinäkkeet saivat olla esillä valitettavan vähän aikaa, vain yhden iltapäivän. Jonkin verran kuvamateriaalia oli tosin nähtävillä vielä ArkeOPEdan toisenakin päivänä, jolloin siirryimme Kansallismuseolle.

Draamatyöpaja Kalevin kohtalo – Kalevis öde

Föreningen för Drama och Teater DOT rf. on vuonna 2006 perustettu yhdistys, joka tarjoaa räätälöityjä, tilaajan toiveet huomioiden ideoituja draamaesityksiä erilaisiin pedagogisiin tarkoituksiin. DOT tuottaa myös mm. aikamatkoja, joihin myydään pääsylippuja tavallisen teatteriesityksen tavoin. Draamatyöpajassa yleisö ei kuitenkaan ole passiivisen katsojan asemassa vaan osallistuu tarinaan joko konkreettisesti liikkumalla ja tekemällä tai vähintään eläytymällä johonkin heille varattuun rooliin, esimerkiksi menneen ajan ihmisiksi.

ArkeOPEdassa esitettiin rautakauden ja keskiajan taitteeseen, 1100-luvulle ajoittuva

kohtaus, jossa savupirtin Valma-emäntä on juuri jäänyt leskeksi ja pohtii tulevaisuuttaan sukunsa mailla maanviljelijänä ja karjanhoitajana. Hänen sukulaisensa Tapio sen sijaan katsoo, että hyvä toimeentulo lepää metsästyksen, kalastuksen ja korkeintaan kaskiviljelyn varassa eikä uusien peltujen raivaaminen pysyvään viljelykseen toisi mitään hyvää. Tapiolla on vahva usko erilaisiin luonnonhenkiin, etenkin talon isännän, Kalevin, kohtaloksi koituneen karhun ansaitsemaan veriseen koston, mutta Valmaa kiinnostavat myös uuden Jumalan suuret puiset talot...

Arkeologis-historiallista taustaa vasten aikamatkan asetelma oli varsin yksinkertainen, mutta yleisölle, joka ei osaa suoraan yhdistää erilaisia nyanseja 1100-luvun eteläsuomalaiseen kontekstiin, ajattelemisen aihetta oli riittämiin ja arvoituksiakin jäi. Koulutustautasta riippumatta aikuisyleisö nautti intensiivisen dialogin palveluista ja tavasta, jolla melko niukkaa rekvisiittaa käyttäen pystyttiin luomaan (esi)historian lumo Kansallismuseon savupirtin hämäämään. Koska näyttämönä oli savupirtti, jossa ei ole juuri lainkaan tilaa liikkuu eikä penkkejä lukuunottamatta edes huonekaluihin saa koskea, yleisölle oli tässä tarinassa annettu vain mentaalinen rooli ilman käsillä tekemisen iloa. Olimme väkeä, joka matkallaan kekriajan markkinoille pysähtyi leski-Valman taloon yöksi ja sai siellä kuulla Kalevin kohtalosta.

Tarinalla oli onnellinen loppu, joka tuntui olevan muinaisuuteen sijoittuvan jonkin uuden alku. Katsojan kannalta tunnelma lyötiin draamallisesti äkkiä rikki ja paluu nyky aikaan, sähkölamppujen valoon oli pudotus arkeen. Palautekeskustelussa arkeologit intoutuivat kriittisiksi ja huomauttelivat siitä, käytettiinkö rautakaudella kynttilöitä vai ei tai oliko näyttelijöiden vuorosanoissa termejä, joita arkeologinen tutkimus ei tue. Asiat olivat lopulta pieniä, sillä tärkeintä tällä kertaa oli kokonaisvaltainen kokemus. Omasta mielestäni draamatyöpaja antoi tuttuun aiheeseen hämmästyttävästi uudenlaisen otteen. Olen

kiitollinen, että kerrankin varhaishistorian väki kutsui minut vierailulle luokseen – olenhan vuosien varrella nähnyt vaivaa heidän kaivamiseen esiin maanalaisesta unholasta.

Vaikka tämä aikamatka luotiin nimenomaan teemapäiviämme varten, sen kohdeyleisö olivat toisaalta koululaiset. Kansallismuseo tilasi esityksen koululaisohjelmaansa ArkeOPEdan jälkeen viikon ajaksi, ja kaikki vuorot varattiin heti. Vuorovaikutteinen työpaja on aina hyvin riippuvainen yleisön käyttäytymisestä ja jos kurinpito-ongelmia tulee, elämys on pilalla. Näyttelijät kuitenkin onnistuivat ja lähes kaikki koululaiset olivat ilmeisesti tehneet hyvin onnistuneen aikamatkan. Opettajien lähettämän palautteen mukaan näytelmä oli erinomainen vaihtoehto tavalliselle 5.- tai 6.-luokkalaisten historian tunnille ja tarjosi runsaasti mahdollisuuksia jatkaa samasta temasta seuraavilla tunneilla koulussa.

Pienoiskaivauksilla Kansallismuseon sisäpihalla

Suomen kansallismuseon hiekkalaatikko eli koululaisille tarjottava mahdollisuus päästä itse kaivamaan löytöjä maasta on erittäin suosittu (kuva 1). Esimerkiksi syyslukukaudella 2011 eräät opettajat ottivat yhteyttä museoon jopa jo ennen ilmoittautumisajan alkua ja kaikki pajat varattiin nopeasti loppuun. Yhteensä 17 koululuokkaa opettajineen – noin 350 oppilasta – pääsi kokemaan tämän vuoden kaivaukset, joiden erikoisuutena oli, että johdanto-osuudessa pysähdyttiin museon ritari aiheisessa Uskolliset ystävät -näyttelyssä. Siellä mm. pohdittiin, miltä tuntuisi pukeutua lasten kokoon punottuun ritarihaarniskaan ja aloittaa harjoitukset alle kymmenvuotiaana, kuten keskiajalla tapahtui. Tämän jälkeen siirrytään ulos Linnan kaivauksille, missä hiekan alle on piilotettu mm. nuolenkärkiä, rahoja, keramiikkaa ja kuonanpaloja. Kaivausalueen halki kulkee tiilistä ladottu muurirakennelma ja yksi nurkkauksista on muuta aluetta tummempaa ”kulttuurimaata”.

Vs. työpajakoordinaattori Irene Nurminen kertoi pienoiskaivauksilla ArkeOPEdan yhteydessä vierailleille aikuisryhmille, että monet 5.–6.-luokkalaiset ovat erittäin innostuneita kaivamisesta ja löytämisestä ja heillä on paljon vastauksia siihen, miksi ja miten löydöt ovat joutuneet keskiajalla maahan. He myös ymmärtävät, ettei löytöjä saa viedä kotiin vaan ne täytyy luovuttaa Suomen kansallismuseolle (tosiasissa uudelleen hiekkaan haudattaviksi). Kansallismuseon interaktiivisella arkeopedakierroksella lapset saavat lisäksi myös jonkin verran sormituntumaa kokeelliseen arkeologiaan, mutta varsinaiseen esineiden valmistamiseen ei vierailuaika tietenkään riitä. Yksi Päivä arkeologina (En dag som arkeolog) -kierros maksaa enimmäiskooltaan 25-henkiselle koululaisryhmälle 65 €. Nurmisen mukaan kysyntää olisi ainakin 40 työpajalle lukukaudessa, mutta tähän eivät museon resurssit riitä mm. siksi, että tarjolla on myös muuntyyppisiä koululaisopastuksia, jotka vaativat oppaiden työaikaa.

ArkeOPEdan osallistujat eivät lumoutuneet kaivamisesta tai löydöistä lasten tavoin, mutta keskustelut hiekkalaatikon äärellä olivat mielenkiintoisia. Esimerkiksi Göran Gruber kertoi mielenkiintoisesta Ruotsissa toteutetusta ideasta. Lapset jaetaan kahteen ryhmään, joista toinen saa käyttöönsä artefakteja ja luita. Niistä he rakentavat hautauksen ja keksivät tarinan, miksi vainaja on haudattu juuri tällä tavalla ja mitä esineet haudassa merkitsevät. Sitten toinen ryhmä tulee, kaivaa arkeologin opastamana haudan huolellisesti esiin, ottaa löydöt talteen ja tulkitsee, mitä niistä voidaan päätellä. Lopuksi ryhmät vertaavat tarinoita keskenään. Gruber ehdotti myös, että pienosarkeologiaan voisi sisällyttää kaivauksen lisäksi jälkitöitä kuten löytöjen puhdistusta ja luettelointia. Kansallismuseon puolesta Irene Nurminen totesi, että ajatus on mainio, mutta sen toteuttaminen vaatisi vähintään puolen päivän työpajan, mihin kouluilla harvoin on halua.

Muutamia helmiä

Seminaarin järjestäjä ei ole oikea henkilö arvioimaan, mitkä ArkeOPEda-seminaarin esityksistä olivat erityisen uutta luovia tai hyödyllisiä. Koordinaattorina en des ehtinyt kahden päivän aikana kuuntelemaan kuin muutamia esitelmiä. Ajattelemisen aihetta antoi esimerkiksi Eeva-Kristiina Harlinin esittelemä vuosina 2006–2008 toteutettu saamelaisen kulttuuriperinnön kartoitushanke, Recalling Ancestral Voices ja sen aikana rakennettu tietokanta eri museoissa olevista saamelaisesineistä. Sen jälkeen on käynnistynyt saamelaista kulttuuriperintöä laajemmin huomioiva, saamelaisia toimijoita yhdistävä verkostoitumishanke, jonka pilottivaiheen nimi Árbiediehtu tarkoittaa saamelaista perinnettä (engl. Sami traditional knowledge) – käsitteen tarkempi määrittely ja konkretisointi ovat projektin alkuvaiheen tärkeitä tavoitteita.

Eteläsuomalaiselle arkeologille uutta oli myös kuulla, millaista arkeopedagogista toimintaa on ruotsinkielisellä Pohjanmaalla, missä Österbottniska fornforskningssällskapet rf. järjestää kursseja, opetuspaketteja koululaisille ja yleisökaivauksia sekä pitää yllä kahta omaa julkaisusarjaa. Humanistille, joka ei ole joutunut myymään palveluksiaan matkailutuotteina, oli niin ikään terveellistä nähdä esihistoriamatkailun laatukriteerit, joita Lounais-Suomen esihistoriamatkailuyhdistys Louhi ry. on kehittänyt jo vuosien ajan.

Arkeologian opiskelija Mikael Nyholm, joka on koulutukseltaan myös graafinen suunnittelija, esitteli puolestaan teoreettisesti ja käytännön kannalta, kuinka kuva esihistoria välittyy kuvallisesta ilmaisusta ja muokkautuu yleisön silmissä sen mukaan. Hän valmistelee aiheesta opinnäytetyötä. Kuvien käyttö -aihe jatkui posterinäyttelyssä, jonka aiheista itseleni uusi oli Mikkelin ammattikorkeakoulun Viva3-hanke, jossa 3D-mallinnusta ja liikkuvaa kuvaa sovelletaan mm. kulttuuriperinnön

taltiointiin, säilyttämiseen ja esittämiseen. Yksi esimerkeistä ovat Astuvansalmen kal-liomaalaukset, projektipäällikkö Juhani Grönhagenille hyvin tuttu kohde.

Aiemmin jo useissa yhteyksissä tutuksi tulleet Aboa Vetus, Kierikkikeskus ja Espoon kaupunginmuseo esittivät laajat diasarjat, joista näkyi jo pitkä kokemus arkeopedan alalla ja se, miten yleisön palaute on vaikuttanut toiminnan kehittämiseen. Esitelmäosuuden piristäväksi päätökseksi saimme nähdä aitoja replikoita, joita WarusSeppien Kilta toi katseltaviksi ja käsin kosketeltaviksi.

Mitä puuttui?

Alkuperäinen ideani, miksi teemapäivät kannattaisi järjestää, oli ollut keskustelu niiden kanssa, joille esihistorian tai historiallisesta ajasta arkeologian menetelmin esiin kaivettavan tiedon opettaminen ja siitä tiedon välittäminen on joko erityinen haaste tai vielä kokonaan vierasta. Tässä suhteessa tärkein kohderyhmä olisivat luonnollisesti olleet koulujen opettajat sekä myös esimerkiksi työväenopistoissa tai muissa oppilaitoksissa näistä aiheista kiinnostunut opetushenkilökunta. Muutamia opettajia kutsuttiinkin teemapäiville käyttämään oma puheenvuoro tai kommentoimaan esitelmää – tuloksetta. Hyvä tarkoitus vesittyi täydellisesti viimeistään sitten, kun kävi ilmi, että tietämättömyyttämme olimme sattumalta valinneet ArkeOPEdan ajankohdaksi juuri Etelä-Suomen koulujen syyslomaviikon! Tässä vaiheessa osasimme jo ennakoida, että kovin monta opettajaa ei näille teemapäiville sittenkään osallistu. Mutta se, että koko tapahtumaan tuli vain pari opettajaa ja hekin jo entuudestaan arkeologiasta hyvin kiinnostuneita henkilöitä, oli silti yllätys ja yksi tämän projektin suurista pettymyksistä.

Toinen, opettajanäkökulmaakin tärkeämpi ideani oli alun perin, että teemapäiville osallistuisi myös henkilöitä, joiden mieles-

tä arkeologinen tutkimus on mielenkiinnontonta tai epätoivottavaa. Niin ikään toivoin mukaan kriitisiä näkökulmia esimerkiksi lukiolaisilta, joiden työtaakka on muutoinkin suuri, mutta jotka yleissivistävän koulutuksen saajina ovat periaatteessa velvollisia tietämään jotakin muun muassa kotimaan esihistoriasta ja keskiajasta. Kolmantena ulottuvuutena olisivat voineet olla ryhmät, joille tietoa muinaisuudesta ei useinkaan tarjota eivätkä he itse ole sitä vaatimassa, esimerkiksi ikäihmiset tai aikuiset maahanmuuttajat. Tieto kuuluu kaikille -periaatetta voisi arkeologian kohdalla ajatella niinkin, että vaikkapa kivikausi olisi hauska teema päiväkodin ohjelmaan tai retki muinaisjäännökselle voisi tarjota antoisaa vaihtelua erityisopetusta vaativille ryhmille.

Mitä arkeologiapedagogiikka on?

Otsikon kysymys on se, jonka esitin teemapäivän päätteeksi kokoontuneen paneelin osallistujille. Kierikkikeskuksen johtaja Leena Lehtinen teki tiiviin yhteenvedon: pedagogiikka on sitä, mitä tarvitaan kouluissa. Se on opetusta, kun taas arkeologian esitleminen suurelle yleisölle tai jollekin erityisryhmälle kuten opintopiirille tai yksittäisen yleisötapahtuman osallistujille, on tieteen popularisointia. Näin ollen ArkeOPEdan perjantai posterinäyttelyineen ja kirjavine näkökulmineen oli ennen kaikkea erilaisten popularisointitapojen kavalkadi, kun taas lauantaina esiintymisvuorossa oli useita kouluikäisille suunnatun pedagogisen toiminnan arkeologiosaajia.

Keskustelu laajeni siihen, kenellä on pätevyys opettaa arkeologiaa yleisölle. Olisiko tähän kouluttaminen yliopistojen tehtävä osana arkeologian opintoja? Todettiin, että tuskinpa, sillä pedagogiset opinnot ovat niistä kiinnostuneiden ulottuvilla ja tällaisiin tehtäviin hakeutuvat ne arkeologian osaajat, joilla muutohin on mielenkiintoa opetustehtäviä kohtaan. Arkeologisen tutkimuksen huipputasoa on Suomessa syytä vaatia nimenomaan yliopistojemme arkeologian oppiaineilta, kuten tutkimuksen rahoittajatahot hyvin tietävät. Janne Ikäheimo totesi paneelissa,

että toinen ääripää on valitettavasti jo lähellä, jos yliopistoissa suhtaudutaan suorastaan torjuvasti tiedon yleistajuiseen esittämiseen kuten kenttätyötulosten julkaisemiseen kuvitettuna kirjana. Yliopistojen niin sanottu kolmas tehtävähän on tieteen tulosten välittäminen edelleen yhteiskunnan parhaaksi ("Huipulle ja yhteiskuntaan", kehoitetaan Helsingin yliopistossa).

Käytännössä arkeologian yleisötyö jää museoille, joiden resurssoinnissa puolestaan on valtavasti toivomisen varaa. Elsa Hietala kysyi, onko yleisön opastaminen aina välittämättä erityisalan asiantuntijan työtä vai onko esimerkiksi arkeologin tietotaito parhaassa käytössä uusien näyttely- ja opetusaineistojen ideoinnissa ja valmistelussa. Miten museoihin saataisiin lisää voimavaroja tällaiseen pitkäjänteiseen työskentelyyn?

Tiukka jako (koululais)pedagogiikkaan ja muihin tiedonjakoaktiviteetteihin saattaa olla monissa yhteyksissä tarkoituksenmukainen. Museoilla, myös muilla kuin historiallisilla museoilla, on tietty budjetti pedagogiatoimintaan ja silloin alueen koulut ovat ensisijainen yhteistoiminnan taho. Kuitenkin ArkeOPeda-teemapäivien kannalta jako pedagogiseen ja ei-pedagogiseen toimintaan on jälkikäteenkin ajatellen epärelevantti. Tapahtuman idea oli Lehtisen paneelipuheen vuorossaan tarkoittamaa "pelkkää pedagogiikkaa" laaja-alaisempi. Sitä on pidetty esillä mm. rahoitushakemuksissa ja Tieteen Ystävien Seuran verkkosivuilla seuraavasti: Tieteellinen tutkimus tuottaa jatkuvasti uutta empiiristä aineistoa ja uusia tulkintoja menneisyydestä. Toiseksi kasvatustiede ja viestinnän tutkimus tarjoavat koko ajan uutta tutkimus- ja kokemusperäistä tietoa siitä, miten ihmiset rakentavat suhdettaan oman ympäristöönsä sellaisena kuin se on nyt.

Mitä paremmin kulttuuriperinnön merkitys tiedostetaan ja mitä enemmän sitä arvostetaan, sitä myönteisempää on suhtautuminen menneisyyden muistoihin kulttuurimaise-

massa ja sitä kiinnostuneempana suhtaudutaan kotiseudun arkeologiseen tutkimukseen. Näin esihistorian avulla päästään keskustelemaan ihmisen suhteesta paikalliskulttuuriin sekä kulttuuri- ja luonnonympäristön suojeluun. Arkeologia antaa myös hyviä lähtökohtia matkailun edistämiseen.

ArkeOPeda-teemapäivien keskustelunaiheiksi luvattiin:

- muinaisjäännösten ja arkeologian tutkimuksen käyttö yleissivistyksen hyväksi
- menneisyys osana nykyihmisen identiteettiä
- kulttuurimaisema ja identiteetti – tavoitteena kulttuuriperinnön ja kulttuuriympäristön suojelu
- arkeologiaelämyksiä yleisölle maastossa: retket, osallistuminen arkeologien työhön
- arkeologia osana museopedagogiikkaa
- arkeologiaa kouluissa, muissa oppilaitoksissa ja kursseilla
- kirjallinen ja multimediaopetusmateriaali: erilaisia mahdollisuuksia ja kokemuksia niistä
- muinaisuuden tuotteistaminen yleishyödylliseen ja kaupalliseen käyttöön sekä markkinoinnin käytännölliset ja eettiset ongelmat

Tapahtuman päätavoitteeksi asetettiin siis niiden lukuisten eri tapojen kartoittaminen, joilla arkeologiaa, esihistoriaa ja keskiaikaa voidaan tuoda yleisön ulottuville. Toisaalta haluttiin keskustelua siitä, miksi tällainen tieto on hyödyllistä joko yleissivistyksen, paikallisidentiteetin tai elinkeinon kannalta. Paneelin päätteeksi mietittiin, tarvitsevatko kaikki tietoa (esi)historiasta. Ihmisillä on oikeus myös olla välittämättä siitä ollenkaan. Hyvä huomio mielestäni oli, että alamme tiedon jakaminen esimerkiksi kunnallispoliittisille päättäjille – politiikan tai virkamiehen omasta vastuualueesta riippumattakin – on todennäköisesti pikemmin hyödyksi

kuin haitaksi. Suomen kaltaisessa maassa, missä tieto yleensä on kaikkien lähellä ja sen hankkimista väsymättä korostetaan, on arkeologiasta ja menneisyydestä oltava tiedonjanoisille tarjolla aineistoa vähintään yhtä helposti kuin muiden yleissivistävien alojen kohdalla.

Ruusut ja risut

Teemapäiville osallistuneista yhteensä arviolta lähes sadasta henkilöstä merkittävä osa oli arkeologeja tai arkeologian pitkäaikaisia ystäviä. Kaikki tekivät erittäin hyvää työtä niin puheenvuoroissaan ja/tai kuvaesityksissään kuin keskustelijoina, seminaarin kuulijoina ja aikamatkalaisina. Oli ilo nähdä paljon kollegoja ja todeta, että alamme yleisötyö on monipuolista ja perustuu laajalajisiin pohdintoihin tavoitteista ja keinoista huolimatta siitä, että rahahanoja käännetään auki arkeopedan kohdalla harvoin ja varovasti. Tämän tiivistä arkeologi Eero Muurimäki, joka päätti oman puheenvuoronsa vakavaan huumoriin: ”Kaikki sitä [arke-

ologian esittelemistä suurelle yleisölle] haluaa, kaikista se on kivaa, mutta kukaan ei halua siitä maksaa.” (Kuva 3.)

Se, että joukko arkeologeja ja arkeopedan vankkoja kannattajia oli koolla ja esitteli tarjontansa parhaimmista, on vain alku keskustelulle, jota toivon. Omista ambitoistani keväällä 2010 laatimani diasarja jäi valitettavasti esittämättä missään sellaisessa yhteydessä, että sen perusteella olisi saatu koolle riittävän laaja ja monenlaista osaamista edustava työryhmä näitä teemapäiviä suunnittelemaan. Opettajat jäivät tavoittamatta, kiperät ja kriittiset puheenvuorot jäivät kuulematta ja arkeologit saivat niukasti palautetta, kuinka toimintaamme tulisi kehittää tai mikä siinä nykyisellään on tarpeetonta ja palvelee yleisön intressejä heikosti.

Loppukeskustelussa otin esiin vielä kysymyksen, onko arkeologiapedagogiikan ammattilaisten sekä siitä elinkeinonaan tai harrastuksenaan oleellisesti hyötyvien keskinäiselle pysyvälle verkostolle tarvetta. Todettiin, että aktiiviset toimijat tuntevat toisensa ja toistensa osaamis-potentiaalin jo nyt. Sen sijaan kansainväliset kontaktit ovat yksittäisten toimijoiden varassa eivätkä edes kaikki yleisötyöstä kiinnostuneet ammattiarkeologit tiedä erilaisista hankkeista, joita on meneillään lähialueilla kuten Ruotsissa tai Virossa.

Arkeologiapedagogiikka terminä ei käsittääkseni saanut kokonaan uusia sisältöjä teemapäivillä eikä se toisaalta tullut määritellyksi suhteessa (muuhun) museopedagogiikkaan, (muuhun) pedagogiikkaan tai arkeologiseen tutkimukseen. Merkittävä osa arkeopeda-aiheen tutkimuksesta lienee museoissa erilaisina raportteina ja selvityksinä, joiden antia kannattaisi koota yhteen. Aiheeseen liittyen tai sitä sivuten on toki tehty myös yliopistoissa seminaari- ja opinnäytetöitä, joista ArkeOPEdassa tuli mainituksi Silja Pen-

Kuva 3. Satakunnan Museon kesäleirin ohjelmassa oli muutamana vuonna pronssikautisen maatilan pienoismallin valmistus. Esikuvana käytettiin Nakkilan Rieskaronmäkeä, minne myös retkeiltiin lasten kanssa. Kuva: Satakunnan Museo/Carita Tulkki.

na-Haverisen Turun yliopiston opettajan-koulutuslaitoksessa tänä vuonna kirjoittama proseminaarityö (2011). Hän on sitä mieltä, että arkeopedagogilla on parhaat mahdollisuudet onnistua, jos hän ei ole tehtävässään liiaksi arkeologi tai vain muiden tuottamaa tietoa toistava opettaja vaan tiimityöskentelijä, joka pystyy yhdistämään erilaiset intressit.

Arkikäyttöön arkeologiapedagogiikka-sana on tarpeettoman pitkä. Sen sisältöjä voidaan kuitenkin ymmärtää vielä paljon laajemmin kuin tällä kertaa tuli nähdä. Kun eri ulottuvuuksia halutaan jatkossa eritellä, on luotava konteksteja, joissa on läsnä muita kuin juuri arkeopedan oletettuja osaajia: museo-väkeä, pedagogeja ja tutkijoita. Lisäksi arkeopedaa on esitetty yhdeksi vuoden 2012 Arkeologipäivien aiheeksi, mikä tämän artikkelini valmistuessa on tosin vasta ehdotus. Uusia teemapäiviä odotetaan!

Kiitokset

Tieteen Ystävien Seura on julkistanut kiitokset teemapäivistä verkkosivuillaan. Tässä tulokoot vielä erityisesti mainituiksi Liisa Erä-Esko ja Marjut Lamminen, jotka Suomen kansallismuseon työntekijöinä tekivät hankkeellemme niin taloudellisesti kuin sisällöllisestikin merkittäviä kädenojennuksia. Kansallismuseon yli-intendentti Helena Edgren ja Museoviraston pääjohtaja Juhani Kostet olivat teemapäivien tärkeänä taustatukena. Kiitän DOT rf.:n toiminnanjohtajaa Anne Sandströmiä sekä näyttelijöitä Ellu Öhmania ja Carl Almia ammattitaitoisesta ja tulevaisuudenuskoisesta otteesta aikamatkan kehittelyyn.

Tieteen Ystävien Seura ry otti ehdottamani teemapäivät ohjelmaansa. Seuran hallituksen sihteerinä Eva Ahl-Waris teki erittäin ansiokkaasti töitä syyskaudella 2010 ja helmikuussa 2011, mikä johti ArkeOPedanimisen työkonseptin syntymiseen ja apurahojen saamiseen. Maaliskuusta 2011 lähtien

seuranneista vaiheista kannan kuitenkin vastuun yksin. Arvostan hallituksemme johdonmukaisesti rakentavaa suhtautumista projektiin ja kiitän erityisesti puheenjohtajaamme Timo Lampista kannustuksesta sekä käytännön avusta.

Kirjallisuus ja sähköiset lähteet

Sähköiset lähteet

Aboa vetus & Ars nova -museon verkkosivut osoitteessa: <http://www.aboavetusarsnova.fi/>

Adoptoi monumentti. Pirkanmaan maakuntamuseon hankkeen verkkosivut osoitteessa: <http://www.vapriikki.net/adoptoimonumentti/>

Ärbediehtu-hankkeen kuvaus verkko-osoitteessa: <http://www.arbediehtu.no/index.php?c=7&kat=International>

Att spränga gränser – Rajojen rikkominen. Aikamatkoja ja arkistopedagogiikkaa, lähtökohdiana Suomen sodan aika. Arkistopedagogiikan päivä 25.8.2008. Ohjelma ja esittely verkko-osoitteessa: http://www.nba.fi/fi/skm_opetus_koulutustilaisuus

Föreningen för Drama och Teater DOT r.f. Verkkosivut osoitteessa: www.dotdot.fi

Espoon kaupunginmuseon Museo-opetuksen verkkosivut osoitteessa: <http://www.espoonkaupunginmuseo.fi/toimijat.asp?path=91147;91166;92419>

K-Blogg, Riksantikvarieämbeten blogi osoitteessa: <http://www.k-blogg.se/> Ola W. Jensenin kirjoitukset osoitteessa: <http://www.k-blogg.se/author/oljen/>

Kierikkikeskus, verkkosivut osoitteessa: <http://www.kierikki.fi/sivu/fi/kivikausi/>

Kuralan Kylämäki, verkkosivut osoitteessa: <http://www.elamystenmaa.fi/kurala/> Kokeilu-

verstaan esittely osoitteessa: <http://www.elamystenmaa.fi/kurala/?p=22&lang=fi>

Lounais-Suomen esihistorimatkailuyhdistys Louhi ry. Verkkosivut osoitteessa: <http://lounahiry.org/>

Naantalin musiikkijuhlien verkkosivut osoitteessa: <http://www.naantalinmusiikkijuhlat.fi/>

Naantalin seurakunnan verkkosivut osoitteessa: <http://www.naantalinseurakunta.fi>, jossa mm. kirkkoa esittelevä virtuaaliesitys (<http://www.naantalinseurakunta.fi/virtuaaliesitys>).

Recalling Ancestral Voices -hankkeen loppuraportti osoitteessa: <http://www.samimuseum.fi/heritage/suomi/Loppuraportti/loppuraportti.pdf>

Saarijärven Summassaaren kivikauden kylä. Verkkosivut osoitteessa: <http://www.kivikaudenkyla.fi/>

Tieteen ystävien seura ry. Verkkosivut osoitteessa: <http://tieteenystavienseura.nettisivu.org/>

Ting & tankar, Åsa M. Larssonin blogi osoitteessa <http://tingotankar.blogspot.com/>

Viva3-hankkeen verkkosivut osoitteessa: <http://www.mamk.fi/viva3>

Österbottniska fornforskningssällskapet r.f. Verkkosivut osoitteessa: <http://arkeobotnia.huset.fi/startsidea/>

Painamattomat lähteet

Penna-Haverinen, S. 2011: Arkeopedagogiikka ja historianopetus. Proseminaaritutkielma 31.3.2011. Turun yliopiston opettajankoulutuslaitos.

Kirjallisuus

Ahl-Waris, E. 2010: Historiebruk kring Nändal och den kommemorativa anatomin av klostrets minnesplats. Skrift utgiven av Societas Sanctae Birgittae. (Saatavilla verkossa: <https://helda.helsinki.fi/handle/10138/19437>)

Gruber, G. 2010: Medeltider: samtida mobiliseringsprocesser kring det förflutnas värden. Linköping Studies in Arts and Science 518. (Saatavilla verkossa: <http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:liu:diva-60079>)

Larsson, Å. M. 2009: Breaking and Making Bodies and Pots. Material and Ritual Practices in Sweden in the Third Millennium BC. *Aun* 40.

Leskelä, I. ja Suhonen, M. 2011: Hämeen keskiaikamarkkinat 19.–21.8.2011. *Glossae* 3, 13–17. (Saatavilla verkossa: http://www.glossa.fi/glossae/lehdet/glossae_2011_3.pdf)

Tieteen Ystävien Seura
Sällskapet Vetenskapens Vänner

ArkeOPEda
Arkeologiapedagogiikan teemapäivät:
puheenvuoroja, keskustelua ja aikamatkoja

Temadagar
med föredrag och diskussion om arkeologipedagogik
samt demonstrering av tidsresor

Perjantai / Fredag 14.10.2011 klo 9 – 18.30
Tieteiden talo, Kirkkokatu 6, Helsinki /
Vetenskapernas hus, Kyrkogatan 6, Helsingfors

Lauantai / Lördag 15.10.2011 klo / kl. 9–16
Suomen kansallismuseo /
Finlands nationalmuseum

Teemapäivien ohjelma sopii arkeologian ja museoalojen ammattilaisille, opettajille, arkeologian harrastajille ja kaikille, joita muinaisuus kiinnostaa.

Vapaa pääsy.

Ilmoittautuminen lauantain työpajoihin 12.10. mennessä sähköpostitse
info@tieteenystavienseura.org

Tervetuloa!

Till temadagarna inbjuds professionella inom utbildning, museer, turism och forskning och alla av arkeologi intresserade.

Fritt inträde.

Förhandsanmälan till lördagens tidsresa och verkstäder per e-post
info@tieteenystavienseura.org

Välkommen!

<http://tieteenystavienseura.nettisivu.org/tulevia-tapahtumia/arkeopeda-14-15102011/>

<http://tieteenystavienseura.nettisivu.org/arkeopeda-14-15102011-pa-svenska/>

ArkeOPEda

Arkeologiapedagogiikan teemapäivät: puheenvuoroja, keskustelua ja aikamatkoja

Temadagar med föredrag och diskussion om arkeologipedagogik samt demonstrering av tidsresor

Perjantai / Fredag 14.10.2011 klo 9 – 18.30

Tieteiden talo, Kirkkokatu 6, Helsinki / Vetenskapernas hus, Kyrkogatan 6, Helsingfors

Session I: / Osa I: Forntider och identiteter / Menneisyys ja identiteetit

Sali / Sal 104, klo / kl. 9.00 – 10.15

ordf. / pj. Museilektorn / museolehtori fil.dr Anna Wessman, Esbo stadsmuseum / Espoon kaupunginmuseum

Tervetuliaissanat / Välkomsthälsning

Prof. Mika Lavento, Helsingin yliopisto, arkeologia / Helsingfors universitet, arkeologi

Arkeologin och förmedlingen av information till allmänheten

Fil.dr Göran Gruber, Riksantikvarieämbetet, Sverige

Kommentar

Forskardoktor Derek Fewster, Helsingfors universitet

Kahvitauko / Kaffe, klo / kl. 10.15 – 10.30

Osa II / Session II: Pitkäjärjestäytymistä työtä arkeologiapedagogiikan hyväksi / Långsiktigt arbete inom arkeologipedagogik

Sali / Sal 104, klo / kl. 10.30 – 12.00

pj / ordf. Arkeologi, FM Mervi Suhonen, Tieteen Ystävien Seura / Sällskapet Vetenskapens Vänner ry.

Arkeologian popularisointi elämänurana

Arkeologi Eero Muurimäki

Saamelaisen kulttuuriperinnön välitys, sen merkitys ja haasteet

Arkeologi, tiedottaja Eeva-Kristiina Harlin, RiddoDuottarMuseat, Kárášjohka/Karasjok

Toisen maailmansodan muistot pohjoisessa

Arkeologi Taisto Karjalainen, Metsähallitus / Forststyrelsen

Muinaisjäännökset opetus- ja tutustumiskohteina

Arkeologi Teija Tiitinen ja arkeologi Leena Koivisto, Museovirasto / Museiverket

Lounastauko / Lunch 12.00 – 13.00

**Pienoisnäyttely ja posterit / miniutställning och posters:
Tieteiden talon 5. kerroksessa / Vetenskapens hus, 5. våning**

Arkeopedan toimijoita nyt ja tulevaisuudessa / Aktörer inom arkeologipedagogik idag och imorgon

Esihistorian tuotteistamishankkeita Suomessa / Projekt med produkter från förhistorien i Finland

*Ennallistukset tutkimuksen apuna ja esihistorian tuotteistamisessa /
Rekonstruktioner som hjälpmedel för forskning och som metoder för skapandet av produkter*

*Pienoisnäyttely suurelle yleisölle suunnatusta arkeologiakirjallisuudesta /
Miniutställning om litteratur kring arkeologi och forntid*

Osa III a / Session IIIa:

Tutkimus, kulttuuriperintö ja suuri yleisö / Forskningen, kulturarvet och publiken

Sali / Sal 104, klo / kl. 13.00 – 15.15

pj / ordf. yliopistonlehtori / universitetslektorn fil.dr Janne Ikäheimo, Oulun yliopisto / Uleåborgs universitet

Yleisökaivaukset vapaaehtoisten ja ammattilaisten näkökulmista
HuK (arkeologia) Jenni Siltainsuu, Helsingin yliopisto

Löytäjän riemua - oivaltajan iloa - hoitajan huolta
Arkeologian harrastajat Ango ry.

Mobiili-sovellukset arkeologisissa kohteissa – esimerkkinä PULU-ohjelma
FT Kari Uotila, Muuritutkimus Ky

Vapaaehtoiset meriarkeologiassa
intendentti Maija Matikka, Museovirasto

Osa IIIb / Session IIIb:

Kouriintuntuva menneisyys / Handgriplig forntid

Sali / Sal 505, klo / kl. 13.00 – 15.15

pj / ordf. arkeologi, FM Andreas Koivisto

Muinaisuusaiheisia elämyksiä / Upplevelser av forntiden
HuK Jenni Sahramaa, Sommelo ry.

Esihistoria ja matkailu / Turism och förhistoria:
Yrittäjän näkökulma / företagarnas synvinkel,
Toimitusjohtaja / direktör Timo Lampinen, Muinaismatkat Oy

“Takooko sampo helppoa hopeaa?”

Esihistoriamatkailutuotteen laatukriteerit ja laadun seuranta
Ulla-Maija Nikko, Lounais-Suomen esihistoriamatkailuyhdistys Louhi ry

Kalevalaisia elämyksiä opettamassa – kukkupuhetta ja unelmahöttöä?
Yliopistonlehtori Janne Ikäheimo & dos. Irmeli Pääkkönen, Oulun yliopisto

Kahvitauko / Kaffe, klo / kl. 15.15 – 15.45

Osa IVa / Session IVa:

Bilden av arkeologin och forntiden i undervisning och populärvetenskap /
Kuva arkeologiasta ja muinaisuudesta kouluopetuksessa ja suurelle yleisölle
suunnatussa tiedeviestinnässä

Sali / Sal 104 klo / kl. 15.45 – 17.30

ordf./pj fil.dr Derek Fewster, Helsingfors universitet / Helsingin yliopisto

Arkeologi och vetenskap i sociala medier

Vetenskapsbloggare och verksamhetschef för Societas Archaeologica Upsaliensis,
fil.dr Åsa M. Larsson

Att resa i tiden – exempel på kulturprojekt i Österbotten

Annina Ylikoski, Österbottens barnkulturnätverk BARK

Lilian Pettersson-Smeds, Österbottniska fornforskningssällskapet

Mediasexig forntid i offentligheten

kulturarbetaren och faktaboksförfattaren HuK Jan Fast

Osa IVb / Session IVb:

Kuvitettu menneisyys / Förhistoria i bilder

Sali / Sal 505, klo / kl. 15.45 – 17.30

pj / ordf. arkeolog, fil.mag. Ilana Rimón, Museopedagoginen yhdistys Pedaali ry.

Virtuaalista arkeologiaa

Dos. Kari Uotila, Turun yliopisto / Åbo universitet

Kuinka kuvista välittyy esihistoria

HuK, graafinen suunnittelija Mikael Nyholm

VASTAANOTTO TIETEIDEN TALOLLA /

MOTTAGNING I VETENSKAPERNAS HUS

klo / kl. 17.30 – 18.30

Lauantai / Lördag 15.10.2011 klo / kl. 9 – 16
Suomen kansallismuseo / Finlands Nationalmuseum

Osa I / Session I:

Osallistava menneisyys / Delta i det förflutna

Kansallismuseon auditorio / Auditoriet 9.15 – 11.15

pj / ordf. vs. työpajakoordinaattori / tf. verkstadskoordinator Irene Nurminen
Suomen kansallismuseo / Finlands Nationalmuseum

Museoviraston tervetuliaissanat / Välkomsthälsning, Museiverket

Pääjohtaja / generaldirektör, FT Juhani Kostet

Käsinkosketeltavaa arkeologiaa in situ –museossa

Museolehtori Janna Jokela, Aboa Vetus & Ars Nova

Kivikauden pohjoinen ulottuvuus: Opetusta, matkailua ja tuotteistamista Yli-Iin Kierikissä

Kierikkikeskuksen johtaja Leena Lehtinen ja museoamanuenssi Miska Sliden

Museopedagogiikkaa Espoon kaupunginmuseossa / Museipedagogik i Esbo stadsmuseum

Museolehtori / Museilektor Anna Wessman

Aserekonstruktioiden esittely

Marko Saari & Mikko Haverinen, WarusSeppäin Kilta ry

Lounas / Lunch 11.15 – 12.15

Työpajat 1 ja 2 / Verkstäder 1 och 2 (rinnakkain / parallella)

12.15 – 13.15

DOT r.f.: **Tidsresa till forntiden** (på svenska, max 25 deltagare)

Suomen kansallismuseo: **Päivä arkeologina eli Linnan kaivaukset** (suomeksi, 25 osallistujaa)

Verkstäder 3 och 4 (rinnakkain / parallella)

13.30 – 14.30

DOT r.f.: **Aikamatka menneisyyteen** (suomeksi, 25 osallistujaa)

Finlands Nationalmuseum: **Slottets utgrävningar (En dag som arkeolog)**

(på svenska, max 25 deltagare)

Kahvitauko / Kaffe, 14.30 – 15.00

Osa II / Session II:

Yhteenveto ja päätöskeskustelu / Sammanfattning och slutdiskussion

Kansallismuseon auditorio / Auditoriet 15.00 – 16.00

pj / ordf. työpajakoordinaattori / verkstadskoordinator Irene Nurminen,
Suomen kansallismuseo / Finlands Nationalmuseum

Yhteenveto työpajoista / Sammandrag av verkstäderna

Kansallismuseo / Nationalmuseum: Päivä arkeologina // En dag som arkeolog
osallistujien kommentti / deltagarnas kommentar

DOT r.f.: arbetsgruppen för Tidsresan / Aikamatka-työryhmä
deltagarnas kommentar / osallistujien kommentti

Päätöspaneeli / Slutkommentarer, paneldiskussion

- **Kohti monipuolista menneisyyden esittämistä Suomessa /
Mot en mångsidigare framställning av forntiden i Finland**
 - **Arkeologiapedagogiikasta kiinnostuneiden verkosto**
 - **Suomessa nyt ja jatkossa
Möjligheterna för nätverket för aktörer inom arkeologiepedagogik
nu och i framtiden**
- Fil.dr Åsa M. Larsson, Sverige
 - Forskardoktor Derek Fewster
 - Yliopistonlehtori / universitetslektor Janne P. Ikäheimo
 - Kierikkikeskuksen johtaja / direktör Leena Lehtinen
 - Arkeologi / arkeolog Elsa Hietala, Suomen maatalousmuseum Sarka

Yhteistyössä
Samarbetspartner

**KANSALLISMUSEO
NATIONALMUSEUM**

MUSEOVIRASTO

Suomen Muinaismuistoyhdistys
Finska Fornminnesföreningen

Suomen kulttuurirahasto

Svenska kulturfonden

sekä useat yhdistykset ja museot
samt ett flertal föreningar och museer.

ArkeOPEdan posterinäyttelyyn osallistuivat:

Artesaani Piela Auvinen

Arkeologi Jan Fast

Arkeologi Mikko Helminen (Turun yliopisto/Seilin arkeologia -projekti ja Kronobyn yleisökaivaukset)

Arkeologi Krista Vajanto (Helsingin yliopisto ja Espoon kaupungin työväenopisto)

Suomen keskiaikaseura ry (Mari Voipio, Suvituuli Mikos, Elina Sojonen, Pia Taskinen, Pirjo Turunen)

Fibula r.y.

Meteli r.y.

Arkeologian harrastajat Ango r.y.

Harmaasudet r.y.

Helsingin Melojat r.y.

Suomen keskiajan arkeologian seura r.y.

Suomen muinaistaideseura r.y.

Hämeen linnan keskiaikayhdistys r.y./Hämeen keskiaikamarkkinat

Turun Suurtorin keskiaika r.y.

ViVa3-hanke (Mikkelin ammattikorkeakoulu)

Näkin kengissä -näyttely (Suomenlinna)

Pulpetista ulos oppimaan (PULU) -projekti

Kivikauden kylä (Saarijärven museo)

Helsingin kaupunginmuseum

Hämeen linna

Nautelankosken museo

Satakunnan museo

Suomen merimuseo

Turun museokeskus/Kuralan Kylämäen kokeiluverstas

Vantaan kaupunginmuseum

Helsingin seudun kesäyliopisto

Metsähallitus/Metsätalous.

Kiitämme myös muita, jotka toivat esitteitä ja osallistuivat näyttelyn rakentamiseen.